

DOI: 10.53425/madergisi.1136862

Araştırma Makalesi-Research Article

MİLLİYETÇİ BİR SİYASİ YAYIN ORGANI OLARAK DEVLET GAZETESİ: SÖYLEMLER VE AKTÖRLER (1969-1978)

Şafak VAROL*

ÖZ: Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yayıncılık faaliyetleri ön planda olmuş, farklı alanlardaki kuramların topluma aktarılması çoğunlukla bu vesileyle sağlanmışsa da, daha ziyade bir siyasi propaganda aracı olarak etkinliğini sürdürmüştür. Nitekim bu çalışmada incelenecek olan *Devlet* gazetesi de milliyetçi görüşe mensup bir yayın organı olarak 1969-1978 yılları arasında faaliyette bulunmuş ve önemli derecede işlev sahibi olmuştur. Gazetenin yayınlandığı, belirtilen zaman aralığı Türk siyasi hayatında önemli olayların yaşandığı bir süreci kapsamı bakımından önemli görülmesinin yanında, siyasi fikir ayrılıklarının ve ideolojik kutuplaşmanın hat safhada olduğu bir dönemi ifade etmektedir. Bu doğrultuda *Devlet* gazetesi özelinde, Türk siyasetinde cereyan eden olay ve olgulara bakış açısı, savunulan fikirlerin sunuluşu ve milliyetçi bakış açısıyla öne çıkarılan temaların ne olduğu gibi sorulara verilen cevaplar, dönemin Türk milliyetçiliği anlayışı, fikri alt yapısı ve politikasını göstermesi bakımından oldukça kıymete değerdir. Çalışmamızda söz konusu gazetenin 7 Nisan 1969-6 Mart 1978 tarihleri arasında yayınlanan 435 sayısı bu bağlamda genel hatlarıyla incelenecek ve değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Devlet* gazetesi, Siyaset, Milliyetçilik, Fikir, Tema.

---

* Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, safak.varol91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8909-7990.

Geliş Tarihi-Received Date: 28.06.2022
Kabul Tarihi-Accepted Date: 10.09.2022

THE DEVLET NEWSPAPER AS A NATIONALIST POLITICAL PUBLICATION: DISCUSSIONS AND ACTORS (1969-1978)

ABSTRACT: Publishing activities had been at the forefront since the first years of the Republic and although the transfer of theories in different fields to the society was mostly ensured on this occasion, it continued its effectiveness as a political propaganda tool. As a matter of fact, the *Devlet* Newspaper, which will be examined in this study, was active between 1969 and 1978 as a publication organ supporting the nationalist view and had an important function. The period in which the newspaper was published is considered important in that it covers a period in which important events took place in Turkish political life, as well as a period in which political disagreements and ideological polarization were at their peak. In this direction, the answers given to questions such as the point of view of the events and phenomena in Turkish politics, the presentation of the defended ideas and the themes highlighted from the nationalist point of view, in the *Devlet* newspaper, are very valuable in terms of showing the understanding of Turkish nationalism, intellectual infrastructure and politics of the period. In our study, the 435 issues of the newspaper, published between April 7, 1969, and March 6, 1978, will be examined and evaluated with general terms in this context.

Keywords: *Devlet* newspaper, Politics, Nationalism, Opinion, Theme.

GİRİŞ

Cumhuriyetin 1923-1945 yıllarını kapsayan zaman diliminde CHP'nin denetimine tabii bir idare anlayışı öngörülmüştür. Bu dönemin yönetim politikası, Cumhuriyet ilkeleri ve gerçekleştirilmeye çalışılan inkılapların yerleştirilmesi aşamasında herhangi bir olumsuz tezahürle karşılaşmamak adına kontrolün sağlanması isteği üzerine şekillenmiştir. Basın da mezkûr politikadan aynı ölçüde nasibini almıştır. Göreli bir basın özgürlüğü sağlanmış, 1925'te kabul edilen Takrir-i Sükûn Kanunu ile başlayan denetim 1931'de çıkarılan Matbuat Kanunu ve bu kanun uhdesinde 1946'ya kadar yapılan bir dizi değişikliklerle de devamlılığını korumuştur. Bu minvalde 1939-1941 yıllarında Başbakanlık'tan, Basın Yayın Genel Müdürlüğü'ne bazı haberlerin yayınlanmaması, değerinin büyütülmemesi ve kavramların gazetelerde nasıl kullanılması gerektiği yönünde

verilen talimatlar sunulan nispi özgürlüğü göstermektedir.¹ Dolayısıyla yeni rejimin ilk yıllarında neşredilen yayınların çoğunda rejimi kuvvetlendirmek ve inkılapları yaygınlaştırmak maksadıyla hareket edilerek, ideolojik altyapının güçlendirilmesine katkı veren yazılar ortaya çıkarılmıştır. Bu dönemde öne çıkan bazı yayınlar şunlardır: *Ulus* (1920), *Vakit* (1917), *Cumhuriyet* (1924), *Tan* (1935)², *Yeni Mecmua* (1923), *Milli Mecmua* (1923), *Hayat Mecmuası* (1926), *Güneş* (1928), *Yedi Gün* (1933), *Varlık* (1933), *Kadro* (1932), *Yeni Adam* (1934), *Fikir Hareketleri* (1933), *Çığır* (1933), *Yücel* (1935).³

Dönemin Türkiye’inde resmi politikanın savunucusu olan ve ideolojik tasarım yapmayı amaç edinen, söz konusu yayınların yanı sıra farklı ideolojik yaklaşıma sahip yayınlarda kendini göstermiştir. Bunlar arasında *Atsız Mecmua* (1931) gerek Türkçü fikirleri gerekse köycülüğü benimseyen anlayışıyla dikkat çekmektedir. Yine Atsız tarafından iki ayrı dönemde çıkarılan *Orhun* (1933-1934; 1943-1944) ırkçılığa yönelen tavrıyla milliyetçiliğe farklı bir boyut kazandırmıştır. Atsız’ın açtığı Türkçülük anlayışı İkinci Dünya Savaşı yıllarında önemli derecede artış göstermiş, bu durum yayınlara da büyük ölçüde yansımıştır. Reha Oğuz Türkkan tarafından yayınlanan *Bozkurt* (1939-1942), *Gökbörü* (1939-1942), *Ergenekon* (1938-1939)⁴ gibi dergilerle birlikte; *Tanrıdağ* (1942) ve *Çağlayan* (1943) Türkçü/Turancı çizgide boy gösteren bazı yayınlardır. Söz konusu bu yayınlardaki ırkçı vurgu; geri kalmışlığa, ezilmişliğe, Batı’nın baskı ve kontrolüne içgüdüsel bir tepki niteliğindedir. Nitekim burada Türkçülük, uluslaşmanın çözüm bekleyen kimlik-benlik sorununa bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır.⁵

Türkçülük temelinde neşredilen bu yayın faaliyetlerinin yanında Anadolu’cu bir düsturu benimseyen *Millet* (1942) ve *Hareket* (1939) ile diğerlerine nazaran daha ılımlı olan *Çınaraltı* (1941), fikir

---

¹ Hıfzı Topuz, *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2003), 146-168.

² Topuz, *II. Mahmut’tan Holdinglere*, 162-165.

³ Topuz, *II. Mahmut’tan Holdinglere*, 390-392.

⁴ Topuz, *II. Mahmut’tan Holdinglere*, 392.

⁵ Halil Ölçekçi, “Milliyetçi Fikir Dergiciliği Yayınlar Bibliyografyası,” *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 42 (Ağustos 2016): 270.

yayıncılığı açısından dikkat edilebilecek diğer yayınlardır. Bununla birlikte Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* (1943) ve Osman Yüksel'in; *Serdengeçti'si* (1947) ise milliyetçiliği Türk-İslam senteziyle politize ederek aktarmaya çalışması bakımından göze çarpmaktadır.⁶

Cumhuriyetin bu ilk yıllarında Türkiye'nin siyasal gelişim süreci basın faaliyetlerini doğrudan etkilemiştir. Zira tek parti döneminde basının genel görüntüsü zikredilen gibiyken; 1945 sonrasında hem nitelik hem de nicelik bakımından ciddi derecede patlama yaşanmıştır. Ülkenin dört bir yanında yüzlerce dergi ve gazete neşredilmiş, yeni bir muhalefet basını ortaya çıkmış ve bu oluşum Demokrat Parti etrafında kümelenmiştir. 1945 yazıyla birlikte ilk etapta CHP sözcüsü *Ulus* gazetesi ve DP sözcüsü *Vatan* gazetesi arasında başlayan atışmalar süreç içerisinde farklı yayınlara da sirayet etmiştir.⁷ Bu anlamda *Ulus*'un tam karşısında yer alması hasebiyle *Zafer* gazetesini zikretmek mümkündür. Mezkûr yayın organı 1945 yılında DP savunucuları tarafından kurulmuş, 27 Mayıs 1960 ihtilalinin gerçekleştiği gün yayın hayatına son verilmiştir.⁸

DP'nin iktidarının ilk yıllarında milliyetçi fikir yayıncılığı açısından öne çıkan yayın ise *Atsız*'ın önderliğinde, neşredilen *Orkun* olmuştur. 6 Ekim 1950 tarihinde ilk sayısı çıkarılan *Orkun*'da, Türkçülüğün bir ülkü olduğu vurgulanarak bir milletin ülküsüz var olmayacağına altı çizilmiş, ülkünün geçmişe bakarak yarını bulmak olduğu ve uğrunda ölünebilecek büyük istekler olduğu belirtilmiştir.⁹

DP'nin iktidar mevkiine gelmesiyle CHP-DP çatışmasının daha da derinleşmesi neticesinde ilk nüvelerin verilmeye başlandığı sosyo-politik istikrarsızlık akabinde artarak devam etmiş, 1980

⁶ Murat Kılıç, "Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Milliyetçiliğinin Tipolojisi," *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 16 (Aralık 2007): 130.

⁷ Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi* (İstanbul: Pozitif Yayınları, 2018), 121.

⁸ Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere*, 224.

⁹ Mehmet Özalper, "Orkun Dergisi Özelinde Türkçülük (1950-1952)," *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları Sempozyumu* içinde, ed. İrfan Polat vd. (Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları, 2019), 790.

ihtilaline kadar ki zaman diliminde toplumsal hayatı olduğu kadar fikir yayıncılığını da fazlasıyla etkilemiştir. Ülkenin yaşadığı olağanüstü politizasyon fikir dergiciliğinin yeni bir boyut kazanmasına sebep olmuştur.¹⁰ Siyasal radikalizmin etki sahibi olması basım-yayın faaliyetlerinin seyrinin de bu doğrultuda ilerlemesine yol açmış, çıkarılan yayınlar ideolojilerin kapsamıyla sınırlandırılmıştır. Bu ortam içinde sol muhalif basının eşi görülmemiş bir zenginliğe kavuştuğundan söz edilebilmekle beraber sol içerisinde yer alan neredeyse her eğilim basında karşılık bulmuştur.¹¹ Bu dönemde solun sözcülüğünü yapan önemli yayınlar arasında *Yön* (1961), *peş peşe Sosyal Adalet* (1963), *Türk Solu*, (1967), *Ant* (1967), *Aydınlık Sosyalist* (1969), *Devrim* (1969), *Emek* (1969) gibi dergiler bulunmaktadır.¹² Bu yayınların ortak tezi halk için ve halka rağmen bir ulusal demokratik devrimi savunmaktır.¹³

Solun karşısında bulunan milliyetçi-ülkücü çizgide ise 1966 yılından evvel yalnızca *Türk Kültürü* ve *Türk Birliği* gibi yayınlar yer alırken bu tarihten sonra *Milli Hareket*, *Türkiye Ülküsü Gençlik* dergisi gibi teori ve eylemi harmanlayan yayınlar ortaya çıkarılmıştır.¹⁴ Zamanla bu çizgideki yayınların niceliği artmış, özellikle 1960'ların sonlarından itibaren bir fikir hareketi olarak milliyetçiliği, *Türk Yolu* (1969), *Devlet* (1969), *Töre* (1971), *Bozkurt* (1972), *Büyük Ülkü* (1976), *Genç Arkadaş* (1975) gibi yayınlar temsil etmiştir.¹⁵

1. DEVLET GAZETESİ'NİN NEŞREDİLMESİNDEN EVVEL TÜRKİYE'DE GENEL OLARAK SİYASİ ORTAM

Devlet gazetesinin yayınlanmasından evvel, Türkiye'nin siyasi ve toplumsal atmosferine genel bir çerçevede bakmak, yayınlanma amacı ve yayımlandığı sürede fikri eğilimini anlamak adına oldukça önemlidir. Zira siyasi bir gazete kimliğiyle neşredilmesi, içinde bulunduğu siyasi şartları bilme zarurietini doğurmaktadır.

---

¹⁰ Ölçekçi, "Milliyetçi Fikir Dergiciliği," 271.

¹¹ Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere*, 238.

¹² Ölçekçi, "Milliyetçi Fikir Dergiciliği," 271.

¹³ Koloğlu, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla*, 140.

¹⁴ Koloğlu, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla*, 140.

¹⁵ Ölçekçi, "Milliyetçi Fikir Dergiciliği," 271.

Bu doğrultuda genel itibariyle 1965 ve sonrasının genel bir panoramasını çizmek doğru olacaktır.

Türkiye, 1965-1969 yıllarında Adalet Partisi tarafından yönetilmiştir. Bu 4 yıllık iktidar süreci, dönemin başbakanı Süleyman Demirel tarafından istikrarlı olarak tanımlanmışsa da¹⁶, zikredilen bu istikrarın siyasal ve toplumsal hadiseler nazarında geçerliliği müphemdir. Daha açık olarak ifade etmek gerekirse dönemin asıl öne çıkan unsuru şüphesiz hükümetin işleyişi, sürekliliği ya da faaliyetlerinden ziyade öncelikle dünyada, daha mikro düzeyde ise Türkiye’de ideolojik kutuplaşmaların baş göstermesidir. Bir gençlik hareketi olan ve tarihte “68 Kuşağı” olarak da addedilen bu kutuplaşmaların çıkış noktası, en yalın haliyle kuşağı meydana getirenlerin kendi algıladıkları şekilde ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel vb. unsurlar bakımından demokratik esaslı yönetimlerin uygulanabilir olması talebidir.

Türkiye’de ise söz konusu “68 Kuşağı” hareketinin yaygınlık kazanmasında bazı iç dinamiklerin etkisi öne çıkmaktadır. Ancak en büyük etken 1961 Anayasasının sunmuş olduğu çoğulcu ve demokratik anlayıştır. Bu çoğulcu demokrasinin ehemmiyet arz eden sonuçlarından biri CHP’nin solunda yer alan hareketlenmelerin kendini gösterme olanağını yavaş yavaş kazanmış olmalarıdır. 1961’de on iki sendikacı Türkiye İşçi Partisi’ni kurmuş ve 1964’e kadar sosyalizm kelimesini kullanmayarak “emekten yana planlı devletçilik” sloganıyla siyasette yer almışsa da, TİP daha sonra sosyalist olduğunu açık şekilde dile getirmiştir. TİP’in bu ideolojik söylemi 1965 seçimleri öncesinde CHP’yi, oy kaptırılabileceği düşüncesiyle tedirgin etmiş ve kendilerini ortanın solunda olduklarına ilan etmesine neden olmuştur. Zamanla bu siyasal tanım, sosyal demokrasi veya demokratik sol biçiminde somutlaşmıştır. TİP’in Türk siyasetinde boy göstermesiyle meydana gelen sol söylemdeki bu artış, tenasüple ilkinin 1965’te Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde kurulduğu Fikir Kulüpleri’nin ortaya çıkmasına da ön ayak olmuştur.

---

¹⁶ Cüneyt Arcayürek, *Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi 1965-1971* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1992), 62.

Böylelikle, ilk kez 5 Ağustos 1966'da *Yön* dergisinde Mihri Belli tarafından neşredilen "Demokratik Devrim: Kimle Beraber, Kime Karşı" adlı yazıyla dikkat çekilen "Milli Demokratik Devrim" muhalefeti, zamanla gençlik üzerinde Fikir Kulüpleri aracılığıyla temsil edilmeye başlanmıştır.¹⁷ Ayrıca, 1961 Anayasası'nın imkân sağlayan bu çoğulcu demokrasi anlayışı solda ki mezkûr hareketlenmelerin yanında aynı oranda İslamcı sağa da kapı açmış hatta bir siyasal partinin oluşumuna da olanak vermiştir.¹⁸ Ancak her ne kadar İslamcı sağ anlayış baş göstermişse de, sağ ağırlıklı olarak Türk milliyetçiliği etrafında kümelenmiş, sol yapılanma ise sosyalizmle yoğrulmuştur. Öyle ki TİP'in de etkisiyle, hâlihazırda var olan Kürt ulusal hareketi dahi hızla sosyalist bir zemine kaymıştır.¹⁹

Bu dönemde eylem sahasında boy gösteren sol ideolojinin karşısında güçlü durabilmek milliyetçi yapılanmanın esas amacını teşkil etmiştir. Bu anlamda sol karşısında 1965 sonrası ilk etapta TKMD (Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği) yer almıştır. 1968'e varıncaya kadar bu derneğin şube sayısı süratle artmış, 1968'de 141'e ulaşmıştır. Dernek, 1967-1968 yıllarında milliyetçi hareketin siyasal temsilini sağlayan CKMP ile (Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi) yakın temas halinde olmuştur. 1968 yılının milliyetçi yapılanma için diğer önemli gelişmesi de Alpaslan Türkeş'in talimatı ile eski binbaşı olan ve *Devlet'*inde yazar kadrosunda yer alan Dünder Taşer'e Ülkü Ocakları'nın kurdurulmasıdır. 1969'a gelindiği vakit TKMD'nin işlevini artık Ülkü Ocakları edinmiştir. Türkeş'in ifadesiyle, Ocaklar bundan böyle Türkiye'yi komünizme karşı korumada CKMP'ye yardımcı olma rolündedir.²⁰

---

¹⁷ Tefik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1950'den Günümüze)* (Ankara: İmge Kitabevi, 2013), 182-183.

¹⁸ Sina Akşin, *Kısa Türkiye Tarihi* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2021), 266.

¹⁹ 1965 yılında yasadışı şekilde Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi kurulmuş, bazı şehirlerde Devrimci Doğu Kültür Ocakları açılmıştır. DDKO ile TİP arasındaki yakın ilişki ise TİP'in kurulduğu zamandan itibaren bir Kürt sorununun varlığını kabul etmesi ve kadrolarında bu unsurlara yer vermesi neticesinde gerçekleşmiştir. Detay için bkz. Suavi Aydın ve Yüksel Taşkın, *1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi* (Ankara: İletişim Yayınları, 2015), 172.

²⁰ Aydın ve Taşkın, *1960'tan Günümüze*, 158-159.

Nitekim denilebilir ki 1961 Anayasası kapsamında basın özgürlüğü, üniversitelerin özerkliği, dernek kurma hakkı, gösteri ve yürüyüş hakkı gibi hakların istenilen ölçüde kullanılmasının²¹ yanı sıra, sağ ve sol ideolojilerin gençlik arasında giderek hâkim olması, muhtelif fakülte ve şehirlerde sağ teşkilatlanmanın arttırılarak, sol içerikli fikir kulüplerinin kurulması, 1965 sonrası bir federasyon altında birleştirilmesi ve nihayetinde sendikal faaliyetlerin yaygınlaşarak sol sendikaların ağırlıklı konuma gelmesi gibi gelişmeler Türkiye’de “68 Kuşağı” hareketinin somut bir hal almasında esas faktör olmuştur.

Dönemin siyasal vaziyetini Alparslan Türkeş şu şekilde açıklamaktadır:

1968’den itibaren Türkiye’de Marksist ve Bölücü çok faal gençlik hareketleri başladı; bunlar Üniversitelerde yuvalandı...’Üniversite Özerkliği’ nedeniyle buralara güvenlik güçlerinin girememesi onların hareketlerini kolaylaştırdı. Üniversitelerin kalorifer daireleri silah deposu, cephane deposu oldu. Dışarıda suç işleyenler kaçıp üniversiteye sığınıyordu. Bu arada üniversitelerde dershanelerin duvarlarına tavandan yere kadar Lenin’in resimleri asılıyor, ayrıca kanlı bir ihtilal ile devrimin, Marksist devrimin gerçekleşeceği yazıları yazılıyordu; bu yazıları ise kimse silemiyordu... Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin, Hukuk Fakültesi’nin, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nin dış duvarlarında yazılar aylarca, yıllarca durdu; bunlara kimse ses çıkaramadı; hükümetler de ürkek davrandı!²²

Türkiye’deki bu radikalleşme eğilimleri, soğuk savaş yıllarının bloklar arası propaganda mücadelesine sahne olan ülkeyi daha da dikkat edilmesi gereken bir boyuta getirmiştir. Ekonomik ve toplumsal sahalardaki temel değişimin sebep olduğu köyden kente göç, çarpık kentleşme ve gelir dağılımındaki adaletsizlik gibi farklı sıkıntıların da varlığı hali hazırda bulunan kriz ortamını doğrudan beslemiş, ülkenin genel çözümlülüğünü daha da arttırmıştır.²³

²¹ Arcayürek, *Demirel Dönemi*, 62.

²² Ertuğrul Alatlı, *Belgeleriyle 9 Mart 1971 “Antiparlamentarist-Baasçı” Darbe Girişimi* (İstanbul: Alfa Yayınları, 2002), 69.

²³ Temuçin Faik Ertan, *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi* (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2020), 275-276.

Dönemin iki kutuplu bu ortamında öne çıkan siyasal partiler ise iktidar rolüyle Adalet Partisi, ana muhalefet olarak Cumhuriyet Halk Partisi olmuştur. Karşıt olan bu iki parti, çatışma halinde olan ideolojiler arasında da tarafgir davranmış CHP, solcuları haklı bulurken, AP, sağcılarını desteklemiş ve rejim düşmanı olarak gördükleri işçi ve öğrenci ayaklanmalarına karşı önlem almayı tercih etmiştir.²⁴ Nitekim burada sunulması önemli görülen detay, TKMD'nin önceleri AP ile yakın olduğu gerçeğidir.

Bu iki siyasal partinin mevcut konumlarının yanı sıra Devlet'in neşrinden evvel milliyetçi teşkilatlanma adına yaşanan önemli gelişme, 8-9 Şubat 1969 günü Adana kongresinde CKMP'nin (Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi) adı ve ambleminin değiştirilerek MHP (Milliyetçi Hareket Partisi) ve üç hilalin kabul edilmesidir. Aynı kongrede gazetenin çıkarılmasında öncü olan İbrahim Metin ve Sadi Somuncuoğlu'nun partinin Genel İdare Kurulu'na girmeleri, her ne kadar ilk sayıda "Siyasi bir partinin malı değiliz. Partiler ve siyasetçiler, milliyetçiliğe yakınlıkları ölçüsünde, bize yakın olurlar" ifadelerine yer verilmişse de onların nezdinde, gazetenin siyasi çizgi ve temsiliyeti anlaşılmaktadır.²⁵ Öte yandan CKMP'nin bu meyandaki değişikliğini Alparslan Türkeş'in 1965'te genel başkanlığa adaylık sürecindeki beyanatlarında bulmak mümkündür. 1964 yılında CKMP'nin başına Genel Başkan olarak Ahmet Oğuz'un seçilmesi bu sürecin başlangıcı olmuş, Oğuz'un davetiyle Türkeş ve arkadaşlarının partiye iltihak etmesi²⁶, 1965'te bu iki lider arasında yeni bir yarışın ilk adımı sayılmıştır. Türkeş, bu süreçte partiye çeki düzen verileceğini, hatta Genel Başkanlık seçimi için yapılacak yeni bir kongrede partinin isminin dahi değişebileceğini söylemiş, böylelikle planladığı dönüşümle ilgili ipucu vermiştir. Bu açıklamanın yanında başka bir beyanatında ise "Bugünkü CKMP,

---

²⁴ Hikmet Özdemir, "Siyasal Tarih (1950-1960)," *Çağdaş Türkiye 1908-1980 Türkiye Tarihi 4* içinde, der. Sina Akşin (İstanbul: Cem Yayınevi, 1989), 218.

²⁵ Osman Çakır, *Adı Devlet Olsun, Devletli Yıllar "Türk Milliyetçiliği Tarihinde Haftalık Bir Gazetenin On Yıllık Hayat Hikayesi (1969-1979)"* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2022), 38.

²⁶ Ferit Salim Sanlı, *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden Milliyetçi Hareket Partisi'ne Tarihi Süreç, İdeoloji ve Politika (1960-1969)* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2019), 96.

bizim iltihak ettiğimiz CKMP değildir. Biz bu partiye yön vereceğiz!” söylemiyle önceki ifadelerini tasdik etmiştir.²⁷ Nitekim bu durum 8-9 Şubat 1969 tarihinde gerçekleştirilen değişimi çok önceden tasavvur ettiğini göstermektedir.

Sonuç olarak tebarüz etmektedir ki *Devlet* gazetesi ideolojik çatışmanın uç noktada olduğu, tartışma zeminine dahi oturtulamayacak derecede görüş ayrılıklarının temsil edildiği bir dönemde çıkarılmıştır. “Haftalık Milliyetçi Siyasi Gazete” olarak neşredilmesiyle dönemde vuku bulan siyasal hadiseleri ve politikaları milliyetçi bir çizgide açıklayabilmek esas amacı teşkil etmiş, basının kitlelere ulaşabilme gücünden yararlanarak milliyetçi taban genişletilmeye ve uyarılmaya çalışılmıştır.

2. DEVLET GAZETESİNDE ÖNE ÇIKAN SİYASİ TEMA VE FİKİRLER

Devlet gazetesi, 29x43 ebadıyla 12 sayfa kâğıda rotatif baskı ile yayınlanmıştır.²⁸ İlk sayılarda gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü Halil Özyıldız iken, 19 Ocak 1970 tarihli 42. sayıyla birlikte sahibin İbrahim Metin, yazı işleri müdürünün de Tevfik Fikret Kılıçkaya olduğu anlaşılmaktadır. 420 ve 421. sayıların bir arada verildiği 21 Kasım 1977 tarihli basımla beraber, incelediğimiz son sayı olan 6 Mart 1978 baskısına kadar ise M. Çağatay Özdemir, *Devlet*'in sahibi olarak karşımıza çıkmaktadır. Gazetenin yazar kadrosu dönemin milliyetçi cenahında önde gelen simalardan oluşur. Bunlar arasında Dünder Taşer, Galip Erdem, Emine İşınsu Okçu, Sadı Somuncuoğlu, Cezmi Bayram, Dilaver Cebeci, Nevzat Köseoğlu, Ayvaz Gökdemir yer almaktadır.

Devlet gazetesi, Adalet Partisi'nin ilk döneminin bitimine yedi ay gibi bir zaman kala 7 Nisan 1969 tarihinde neşredilmeye başlamış, Haziran 1979'da ise gazetenin neşri sonlandırılmıştır. Bu 10 yıllık süreçte, milliyetçilik düsturuyla savunulan siyasi konulardaki fikriyat ve genel anlamda siyasal düşünce yukarıda bahsi geçen kütüplaşmada bir tarafın meramını görmemiz açısından önemli görülmektedir. Bir başka deyişle *Devlet*'in, gelişen olay ve olgulara karşı

²⁷ Sanlı, *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden*, 308-309.

²⁸ Çakır, *Adı Devlet Olsun, Devletli Yıllar*, 15.

öne çıkardığı unsurlar ve bütün olarak devlet mekanizmasına bakış açısı dönemin Türk milliyetçiliği politikasını yansıtmış, o günün çıkmazlarına karşı milliyetçi çözüm, yorum ya da eleştiriler getirilmiştir.

Bu anlamda, bir milletin devlet olarak inkişafının önemi, gazetenin daha ilk sayısında ortaya koyduğu öncelikli unsurdur. Gazeteye göre “Devlet” kuru bir hukuk terimi olmayıp, çok daha fazlasıyla talih, baht, saadet anlamları içermektedir. Devletin varlığı insan ilişkilerinden, kişisel değerlere kadar birçok konuda öne çıkmaktadır. Daha özgün ifadeyle işi yolunda, bahtı yaver olanın başına “devlet kuşu” konmuştur. Bir ana babanın çocuklarının refahını görmeleri “ne devlet” şeklinde karşılık bulmaktadır. Sevilen ve ağırlanan bir dost ya da büyük, “devletle” uğurlanır. Gördüğünden geri kalmış, makamını kaybetmiş kişi “devlet düşkünü” olarak tanımlanır. Sevdiğimiz saydığımız kişinin evi “devlethane”dir.²⁹

Devlet gazetesinde, bir milletin karşılık bulmasının devletin varlığıyla mümkün olacağına dikkat çekilmektedir. Buna dayanak olarak, Rusya, Kızıl Çin, Orta Doğu ve Balkanlarda o gün yaşayan 120 milyon Türk’ün devletsiz olmalarından dolayı esaretinde bahsedilmiş; devletsiz, bayraksız, bahtsız, talihsiz oldukları vurgulanmıştır.³⁰ Devlet’te, gazetenin adının neden devlet olarak tercih edildiği de aynı mantık çerçevesinde açıklanmaktadır. Bu soruya verilen cevap şöyledir:

Önce tarih boyunca Türklüğün yaşama gücünü ve üstün vasıflarını en iyi şekilde belirten yüce mefhum olduğu için, milletin henüz tamamen yıkılmamış köklü bir geleneğe bağlılığını ifade ettiği için, sonra Milliyet, Vatan, Cumhuriyet, Hürriyet gibi İsimlerin, bu kelimelerin gerçek manalarına yabancı, hatta düşman yayın vasıtaları tarafından benimsenmemesine karşılık, DEVLET’in başına böyle bir felâket gelmediği için.³¹

Devletin kutsallığına atfedilen bu değer Türk milliyetçiliği çizgisinde yayın yapan bir gazete tarafından öne çıkarılması tabiidir. Zira kavram eski Türkçe’de “İl” manasına gelirken, Türk milli

---

²⁹ *Devlet*, “Devlet,” 07.04.1969, 1.

³⁰ *Devlet*, “Devlet,” 07.04.1969, 1.

³¹ *Devlet*, “Devlet,” 07.04.1969, 2.

kültürü çerçevesinde ele alındığında V. Thomsen'e göre siyasi bakımdan müstakil, düzenli ve teşkilatlı millet demektir. R. Giraud aynı kavramı, teşkilatlı devlet, imparatorluk, siyasi hâkimiyet olarak açıklamıştır. G. Glaucon ise bir müstakil hükümdar tarafından idare edilen siyasi birlik şeklinde tanımlamaktadır. Türk milli kültüründe bir *il'*in meydana gelmesi için siyasi bağımsızlık, ülke, halk ve kanun gibi unsurların gerekliliği,³² *Devlet* gazetesinde de açık şekilde vurgulanmış, bu unsurlardan dördünün de bir arada bulunduğu yerde devletin oluşumunun mümkün olduğu, biri ya da birkaçının olmadığı yerde devletten söz edilemeyeceği belirtilmiştir.³³ Burada önemli olan bir diğer husus yukarıda geçen "Türklüğün yaşama gücü" ifadesiyle kastedilenin, devletleşme sürecinde başlangıç unsuru olarak sayabileceğimiz istiklal arzusu olduğudur. Zira bu istiklal bilincinin Türk Milletinde esaretten uzak müstakil devletlerin kurulmasına olanak tanıdığı şüphesizdir. Devletin kutsallığı da esasında burada yatmaktadır. Devlet, bir milleti bir arada tutan zikredilen değerlerin oluşum ve korunmasını sağlayan yegâne bir yapılanma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Devlet gazetesinin "devlet" kavramına biçtiği değer ilk sayılarda mütemadiyen öne çıkarılan bir husus olmakla birlikte, gazetenin genel çerçevede okuyucuya sunduğu söylem, ulusal sınırlar içerisinde açık bir siyasi yaklaşımda bulunmanın yanında, Türk birliğine sadakat çizgisi içinde diğer Türk devletlerin mevcut durumlarına da yer verir, sıkıntılarını paylaşır konumda olmuştur.³⁴ Biz bunu özellikle Galip Erdem'in yazılarında sıklıkla olduğunu görmekteyiz. "Mektuplar" başlığı altında yazılarını kaleme alan Erdem'in, güncel siyasi konulardan ziyade kendi belirlediği konular üzerinde yazılar kaleme aldığı görülmektedir. Buna karşın doğal olarak kimi yazılarında o günün Türkiye'sinde gündem olan meselelere de değinmiştir. Erdem'in yazıları ağırlıklı olarak Türk birliği

³² İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2017), 225-226.

³³ *Devlet*, "İlmin ve Milli Çıkarlarımız Işığında Milli Devlet Anlayışımız Ne Olmalıdır," 26.05.1969, 6.

³⁴ Muhtelif sayılarda bu duruma temel oluşturan birçok yazı bulunmaktadır. Nitekim örnekler için bkz. *Devlet*, "Türkistan Milli Kurtuluş Hareketlerine Kısa Bir Bakış," 05.01.1970, 6-7; *Devlet*, "İran Türkleri," 26.01.1970, 2; *Devlet*, "Irak Türklüğüne Bir Bakış," 11.01.1971, 4.

ve Turancılık çizgisindedir. Dolayısıyla birçok yazısında farklı memleketlerdeki Türkler değişik açılardan mevzu edilmekte, fakat özellikle Sovyet Rusya ve Kerkük Türkleri öne çıkarılmaktadır. Erdem'in milliyetçilik düsturu açık şekilde Türklerin birliği ülküsüyle bağdaşır vaziyettedir. "Turancılık Nedir?"³⁵ başlıklı yazıda kavramı kapsamıyla birlikte açıklamaya çalışması ve "Milli Birlik Şartı"³⁶ yazısıyla bir olmanın gerekliliğinin neden ve ne denli önemli olduğu vurgusu bu anlamda dikkate değerdir. Erdem'in bir başka özelliği muhtelif ülkelerdeki milliyetçi liderlere de milletçi olmalarından ötürü saygı göstermesidir. Esasında bu durum hem Erdem'in şahsında hem de *Devlet* gazetesinin 16 Kasım 1970 tarihli sayısında farklı sütunlarda açıkça tebarüz etmektedir. Baş sayfada Fransız lider Charles De Gaulle'nin ölümü sebebiyle "çağımız en büyük liderini kaybetti" başlığı atılırken, ölümüyle ilgili en dikkat çekici yorum şöyledir; "Dö Gol ölümü ile bile bir milliyetçi gibi öldü. Şatafatlı törenler yerine o vasiyetinde mütevazı bir törenle gömülmesini istedi. Resmi törenler için Paris devlet adamları ile dolup taşarken, o köyünde mütevazı ve askeri bir törenle toprağa veriliyordu."³⁷ Aynı sayıda Erdem ise "Adamım" başlığıyla kaleme aldığı yazısında böyle bir lidere sahip oldukları için Fransızları kıskandığından bahsetmiş, milliyetçiliğine olan hayranlığını dile getirmiştir.³⁸

Öte yandan kuramsal açıdan ele alındığında, gazetede muhtelif yazılarda işlenen ana konunun desteklenmesi maksadıyla Türk tarihine dem vurulması gazetenin milliyetçilik anlayışını ortaya koymaktadır. Bu minvalde *Devlet* gazetesinde öne çıkan milliyetçilik anlayışı tabii olarak, ulusal devletin sınırları içerisinde uygulanması düşünülen milli politikaları açık şekilde savunur vaziyetteyse de, Türkçülük çizgisinde bir milliyetçilik göz ardı edilmeyecek desteklenmektedir. Nitekim *Devlet*'in milliyetçiliği, Anthony D. Smith'in eskilci (Perennialism) adını verdiği yaklaşımla benzerlik

---

³⁵ *Devlet*, "Turancılık Nedir," 23.06.1969, 5.

³⁶ *Devlet*, "Milli Birlik Şartı," 07.04.1969, 5.

³⁷ *Devlet*, "Ölümü Bile Asıldı," 16.11.1970, 4; De Gaulle, "Dö Gol" şeklinde zikredilmektedir.

³⁸ *Devlet*, "Adamım," 16.11.1970, 5.

taşımaktadır. Eskilcilere göre bugünün milletleri, yüzyıllardan bu yana var olan bir birlikteliğin günümüzdeki uzantısıdır. Öyle ki, milletlere Orta Çağ'da, hatta antik dönemde dahi rastlamak olanaklıdır. Değişen unsur ise yalnızca milletlerin büründükleri biçimdir milli öz aynıdır. Bu milliyetçilik görüşüne göre millet birleşik bir kültürü, tarihi, dili ve toprağı paylaşan insanların meydana getirdiği bir topluluktur. Milleti oluşturan temel nitelikler, her ne kadar teknoloji farklılaşsa da değişmez.³⁹ Bu tanımın karşılığı söz edildiği gibi *Devlet*'in birçok sayısında göze çarpmaktadır. Ezcümle, Nazizm, Faşizm ve Türkçülük kıyası ve farkının ele alındığı bir bahiste Türkçülüğü; gelişimi bakımından tamamen farklı olduğu, millet duygusunun Avrupa'daki gibi birkaç yüzyıldır var olmadığı Türklerin tarihi boyunca mevcut olduğu, Türklerin atı ilk defa ehlileştirerek büyük bir coğrafyada hâkimiyet kurması neticesinde bunun doğal sonucu olarak kapsamlı bir dünya görüşü ve milli şuur edindikleri⁴⁰ yönündeki söylem eskilci anlayışın kapsamına girmektedir.

Devlet'te ki yazılarda, iç siyasetten dış politikaya, sanayiden tarıma kadar devlet olmayı iktiza eden her alana Türk milliyetçiliği yaklaşımıyla cevap verilmeye çalışıldığı gibi uygulanan hükümet politikalarına da bu yaklaşımla cevap verilmektedir. *Devlet*'e göre, milliyetçi düsturun en önemli önceliği devletin her alanda güçlü olmasının zorunluluğudur. Bu doğrultuda ilk sayılarda öne çıkan bir mesele nüfus yoğunluğunun güçlü ve dinamik bir devleti meydana getireceği inancından hareketle kendini göstermiştir. *Devlet*'in, bu anlayış çerçevesinde ilk etapta "Nüfus Planlaması" adını taşıyan ve 01.04.1965 tarihinde yürürlüğe giren 557 Sayılı Kanun'a muhalif tavrı uzunca bir süre açıkça görülür. "Türk Anasının Rahmine Uzanan Eller Yüz Milyonluk Türkiye'yi Sabote Etme Gayretleri" başlığı altında doğum kontrol yöntemlerinin Türk milletinin imha planı olduğu anlatılmış,⁴¹ konunun ilmi ve dini açıdan da ele alınması ne

³⁹ Umud Özkırımlı, *Milliyetçilik Kuramları* (Ankara: Doğu Batı, 2020), 79-80.

⁴⁰ *Devlet*, "Nazizm, Faşizm ve Türkçülük," 28.04.1969, 7.

⁴¹ *Devlet*, "Türk Anasının Rahmine Uzanan Eller Yüz Milyonluk Türkiye'yi Sabote Etme Gayretleri," 14.04.1969, 6-7; *Devlet*, "Dünya Yeter Derecede Kalabalık Değil," 05.05.1969, 6.

kadar önemsendiğini ortaya koymuştur. *Devlet*'e göre nüfus artış hızının kısıtlanmaya çalışılmasının doğuracağı en zararlı sonuç ise git gide kalabalıklaşan dünya nüfusu ile Rusların, Yunanlıların, Yahudilerin Arapların ve bütün Hristiyan âleminin Türkiye topraklarında gözünün olması dolayısıyla ülke topraklarının korunmasının zorlaşacağıdır.⁴² Gazetenin muhtelif sayılarında rota değiştirmeyen lider şeklinde tanımlanan Alpaslan Türkeş, hükümetçe uygulamakta olan doğum kontrol politikasını Türk milletinin varlığına suikast olarak addetmektedir.⁴³ Dönemin Türkiye nüfusu resmi rakamlara göre otuz üç milyon civarı iken, yüz milyonluk bir ülkenin hayali kurulmaktadır.⁴⁴ *Devlet* gazetesinin hedef kitesinin nüfusun ekseriyetini oluşturan bugün orta ve alt tabaka olarak tanımlayabileceğimiz kesim olduğunu düşündüğümüzde, yapılmaya çalışılan Türk devletinin müreffehine yarar sağlayacağına inanılan nüfus yoğunluğunun, aile planlamaları üzerine teşvik ettirilmeye çalışıldığı muhakkaktır.

Devlet'te savunulan ekonomik anlayışın sanayileşme sahasındaki özünü, gazete adına önemli simalardan olan Dündar Taşer birkaç sayılık yazılarıyla açıklamıştır. Taşer, *Devlet* gazetesinde birden çok konuyu ihtiva eden yazılarıyla öne çıkarken, gazetenin siyasi duruşunu da en iyi yansıtan birkaç yazardan biri konumundadır. Taşer'e göre sanayi politikasında öncelikle o günün şartlarında kabul edilen karma ekonomi söylemi yanlıştır ve karma-karışık bir ekonomi hüküm sürmektedir. Bu görüşün çıkış noktasını ise ferdi teşebbüslerle devlet teşebbüslerinin sınırlarının olmaması oluşturmaktadır.⁴⁵ Bu sınırlar belirlenmeli, aşılmasına imkân verilmemelidir. Taşer, devlet ve ferdin sanayileşmedeki sorumluluk alanlarını da belirleyerek şu açıklamalarda bulunmaktadır:

Devlet; ağır endüstri, ana ulaştırma ve enerji menbalarını elinde tutmalı, bunların dışında kalan sahaları tamamen ferdi teşebbüse bırakmalıdır. Devlet bu ana stratejik sektörlerin dışında kalan sahadan tamamen çekilmelidir. Şarapçılık, kunduracılık, otelcilik, bezcilik devletin meşgul olmasını icab ettirecek işler değildir. Devlet tebaası ile rekabet edecek

⁴² *Devlet*, "Türkiye'ye Nasıl Bir Felaket Hazırlanıyor," 21.04.1969, 9.

⁴³ *Devlet*, "Türk Milletine Suikast," 28.04.1969, 5.

⁴⁴ *Devlet*, "Yüz milyonluk Türkiye," 14.04.1969, 5.

⁴⁵ *Devlet*, "Sanayileşme," 14.04.1969, 12.

bir düzen kuramaz ve kurmamalıdır. Hafif endüstri sahası tamamen fertlere terkedilmeli. Serbest piyasa içinde fertler, bilgileri ve kabiliyetleri nispetinde yarışa bırakılmalıdır. Fertler arasındaki rekabet, iyiliği, ucuzluğu ve çokluğu meydana getirecektir. Bu sahada devletin yapacağı iki iş vardır: a) Dış memleketlerin dumpingine karşı gümrük himayesi, b) Gelişmesini istediği sektör için vergi indirimi.⁴⁶

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere *Devlet*'te, en yalın haliyle Türk milliyetçiliği ekseninde Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına doğru ve yararlı olduğuna inanılan fikirlerin açıklanan saik ve sonuçlar etrafında aktarılmaya çalışılması mevzudur. Örneğin, yine Dünder Taşer, milli eğitim bahsinden hareketle öğretmenlere geçmişte biçilen değerın aynı şekilde korunması hususunu vurgularken, öğretmenleri geleneklerimizdeki yerine oturtabilmek maksadıyla bazı maddi ve manevi iyileştirilmelerin yapılması gerektiğini söylemektedir. Bunlar ahlak, seciye ve kabiliyet açısından en yetkin kişilerin seçilmesi gerekliliği, yaşam şartlarının iyileştirilmesi, hem mevcudu hem geleceği teminata eristirmek maksadıyla Ordu Yardımlaşma Kurumu'na benzer bir kuruluşun oluşturulması ve her okulun kadrosu nispetince lojmanın tesisi gibi hususlardır.⁴⁷ Yine 430. sayıda eğitimin milli olmasının anayasa emri olduğu vurgusuyla, millilik kavramına anayasa maddelerinden atıflar yapılmış ve eğitim faaliyetlerinin milli olması üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda ön plana çıkarılan ve hukuki destek sağlanan bir başka metin ise 9. Milli Eğitim Şurası kararlarında geçen şu ifadelerdir:

Bütün Türk gençlerine, eğitimin her kademesinde, Atatürk devrimleri ve Anayasamızın başlangıcında ifadesini bulan Türk milliyetçiliğinin, Türk devletinin ülkesi ve devleti ile bölünmez bir bütün olduğunu tam olarak benimsetilmesi ve millî birlik ve beraberliği sarsacak dogmatik saplantılara kapılmamalarını sağlayacak ve sapanlar olursa onları doğru yola çevirecek bir ruh ve irade gücünün kazandırılması esastır.⁴⁸

⁴⁶ *Devlet*, "Sanayileşme 2," 21.04.1969, 12.

⁴⁷ *Devlet*, "Milliyetçi Hareket'te Eğitim," 14.07.1969, 12.

⁴⁸ *Devlet*, "Milli Eğitim İktidarın Oyuncağı Değildir," 30.01.1978, 9.

Devlet' te din olgusuna bakışı ise Türk-İslam sentezi anlayışına çerçevesindedir. Bu hususta Galip Erdem'in değerlendirmeleri dikkat çekicidir. Erdem, on asrı aşkın bir zamandan beri, İslamiyet'in Türk dünyasında çok büyük bir rol oynadığını, artık Türk'ü bu dinden zihnen dahi ayırmayı düşünmeye imkân kalmadığını belirtmenin yanında ona göre İslamiyet, Türk milliyetçiliğinin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Bunun en açık delili ise batıya olan büyük göçler sırasında ve sonunda Hazar Denizi'nin güneyinden farklı yollar takip ederek Balkanlara ve Orta Avrupa'ya gelmiş Türk topluluklarının varlıklarını yitirmiş olmalarıdır. Selçuklu İmparatorluğunun doğuşundan ve bilhassa haçlı seferinden itibaren, Müslümanlığı Batı Hristiyan dünyasına karşı sadece Türkler temsil ve müdafaa etmişlerdir.⁴⁹ Erdem'in Milliyetçilik ve İslamiyet arasında ilgi uyandıran bir başka tezi kuvvetini dinden alıyor gibi görünen ümmetçi görüşün milliyetçiliğe açık şekilde düşmanca hareket ettiği noktasındadır. II. Meşrutiyet yıllarında başlayan bu mücadelede, bu dönemin ümmetçileri aynı sınıfçı sosyalistler gibi şartların namüsaait olmasından dolayı milliyetçilik düşmanlığını açıkça yürütememekte buna karşın çoğu zaman, dışa dönük faaliyetlerinde, yazılarında ve söylemlerinde milliyetçi olduklarını dahi öne sürmekten kaçınmamaktadırlar.⁵⁰

Okuyucunun anlayabileceği sade bir dilin kullanıldığı gazetede, ilk sayıların daha milliyetçi söylemler içerdiği ve kısmen partizanlıktan uzak kalındığı dikkat çekmekteyse de, Ekim 1969 seçimleri öncesinde bütünüyle Milliyetçi Hareket Partisi'nin ideolojik ve politik çizgisinde hareket edilmeye başlanmıştır. Bundaki etki olarak gazete sahibi Halil Özyıldız, İbrahim Metin ve Galip Erdem'in MHP'den aday olmaları düşünülse de⁵¹ daha ziyade MHP ile fikri temayülün örtüşür olması bu değişimde en önemli unsurdur. 1969 seçimleri öncesi hiçbir siyasi parti liderinin radyo konuşması ya da

⁴⁹ *Devlet*, "Milliyetçi Türkiye'ye Doğru," 05.05.1970, 5.

⁵⁰ *Devlet*, "Milliyetçilik Düşmanlığının Kaynakları 3: Meşrutiyet Yıllarının İslamcılığı," 10.12.1973, 5; Galip Erdem'in dönemin Milliyetçilik-İslamcılık algı ve uyumu ile ilgili çıkarımında bulunulabilecek yazı serisi gazetede "Milliyetçilik Düşmanlığının Kaynakları," başlığıyla 26 Kasım 1973 tarihindeki 212. sayı ile 14 Ocak 1974'te çıkarılan 219. sayılar arasında yayınlanmıştır.

⁵¹ Çakır, *Adı Devlet Olsun, Devletli Yıllar*, 43.

seçim beyannamesi gibi propaganda açıklamalarına *Devlet*'te yer verilmemiş aksine yapılan beyanatları çürütmek adına yazılar yer almıştır. Buna mukabil MHP lideri Alpaslan Türkeş'in söylemleri ise adeta gazetenin methiyelerine mazhar olmuştur. Nitekim genele şamil olarak değerlendirdiğimizde de gazetenin yayınlandığı süre zarfında tertip edilen seçimlerden evvel Türkeş'in, MHP'nin iktisadi, siyasi, toplumsal vd. alanlardaki programını açıkladığı radyo konuşmalarının⁵² bütünüyle yayınlanması şüphesiz *Devlet*'in yönünü en iyi açıklayan göstergedir.

Devlet'in, neşredildiği dönemde gerçekleşen seçimlere karşı yaklaşımı da dikkat celp etmektedir. Gazetenin ilk sayısından itibaren yerini koruyan ve muhtelif konuların yorumlandığı "*Devlet*'ten Millete" başlığı altında sonuçların değerlendirilmesi yapılırken kullanılan;

12 Ekim 1969 seçimlerini, 256 milletvekiliği alarak, yine Adalet Partisi kazandı. Münakaşasını şimdilik geriye bıraktığımız gayet çirkin bir propaganda yolu seçmelerine rağmen, kendilerini tebrik eder; önümüzdeki dört yıl içinde daha ciddi bir iktidar olmalarını dileriz. Derhal hatırlanmalıdır ki, AP geçerli oyların ancak %46'sını alabilmiş, oy veren vatandaşların %54'ü iktidarın gidişini beğenmemiştir!⁵³

şeklinde ki ifadeler açık bir muhalif yaklaşımı ortaya koymaktadır. Burada dikkat çeken husus %46 gibi bir oranın başarı olarak gösterilmeyerek %54'ün ön plana çıkarılmaya çalışılmasıdır. Bununla beraber söz konusu seçimlerin 1965 seçimlerinden en önemli farkı olan milli bakiye sisteminin kaldırılması dolayısıyla parlamento içerisinde aşırı sağ ve sol unsurların tasfiye edilerek, iki partili bir parlamentonun varlığının sağlanması,⁵⁴ *Devlet*'te farklı şekilde yorumlanmıştır. Adalet Partisi'ni, milli bakiye sisteminin yerine ikame edilen D. Honte sisteminin kurtardığı, bu yeni sistemin oy dağılımında adaletsizlik meydana getirdiği, oyların eğer adil bir şekilde meclise yansması söz konusu olsaydı MHP dâhil bütün partilerin mecliste birer gruba sahip olacağı ve hepsinin en azından

⁵² *Devlet*, "Türkeş'in Radyo Konuşması," 13.10.1969, 7-8; *Devlet*, "Komünizmi ve Hayat Pahalılığını MHP Yok Edebilir," 15.10.1973, 3.

⁵³ *Devlet*, "Sonuçların Değerlendirilmesi," 20.10.1969, 3.

⁵⁴ Kemal Karpat, *Türk Siyasi Tarihi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2015), 210.

12'şer milletvekilleri bulunacağı beyan edilmektedir. Zira *Devlet* gazetesine göre bu seçimde D. Honte sistemi yüzünden MHP, 270 bin oyla ancak 1 milletvekili çıkarabilirken, AP'nin her milletvekilinin 16 bin oyla seçilebilmesi adaletsizliğin temelini teşkil etmiştir. Yine *Devlet'e* göre 1 milletvekili çıkaran MHP'nin aynı oy sayısı ile milli bakiye sistemine göre 20 milletvekili çıkaracağı göz önünde bulundurulmaktadır.⁵⁵ Gazetenin öne sürdüğü bu yaklaşım 1973 seçimlerinde de açık olarak görülür. Benzer şekilde;

Bu seçim sistemi adaletsizdir. Bir defa daha tecrübesi gözler önündedir. Mesela CHP 19 bin oya, AP 21 bin oya, MSP 26 bin oya, DP ise 27 bin oya bir milletvekili çıkardığı halde MHP 121 bin 500 oya bir milletvekili çıkarabilmiştir. MHP; Niğde, Kars, İçel, Kayseri, Kastamonu, Konya, Afyon, Manisa, İstanbul gibi birçok ilde çok sayıda oy almasına rağmen barajı aşamadığından milletvekili çıkaramamıştır!⁵⁶

söylemi 1969'daki sistem değişikliğinin ülkücü cenahta halen eleştirilir olduğunu göstermektedir. *Devlet'in* bu seçim sonuçlarına yaklaşımının karamsar olması şüphesiz MHP'nin değiştirilen sistem sebebiyle zarar görmesi dolayısıyladır. Buna rağmen *Devlet'e* göre seçimlerde oy artışı kaydeden yegâne parti MHP olmuştur.⁵⁷ *Devlet'in* sistem değişikliğine olan tavrı 5 Haziran 1977 seçimlerinde ise aynı değildir. 1977 seçimlerinin hemen akabinde neşredilen 396. sayı *Devlet'te* "Zafer Milliyetçi Hareket'in" ifadeleriyle karşılık bulmuştur. Bu yaklaşımın sebebi şüphesiz ki MHP'nin bir milyon civarı oy alarak %6 oranında temsiliyet kazanması, nitekim önceki seçimlere nazaran %200'lük oy artışıyla birlikte milletvekili artışı bakımından da ilk sırada bulunmasındandır.⁵⁸

Dönemin Türkiye'sinde cereyan eden hadiseler, *Devlet'in* sütunlarında milli bir anlayışla aktarılmıştır. Özellikle 1970'in ilk aylarıyla beraber sağ ve sol örgütlenmeler arasındaki karşıtlığın kolektif çatışma boyutuna gelmesiyle, gazetenin tutumunun solcu öğrenci ve kişileri tenkit etmek, milli bakış açısıyla uyarma ve sol dü-

---

⁵⁵ *Devlet*, "AP'yi D. Honte Sistemi Kurtardı," 20.10.1969, 4.

⁵⁶ *Devlet*, "Aleyhte Şartlara Rağmen MHP Oylarında %32,6 Artış Var," 22.10.1973, 8.

⁵⁷ *Devlet*, 13.10.1969, 9.

⁵⁸ *Devlet*, "Zafer Milliyetçi Hareket'in," 06.06.1977, 2.

şünceyi çürütme üzerine olduğu görülür. Bu bağlamda sol kapsamında cereyan eden hadiseler devlet bütünlüğünü ortadan kaldırmaya matuf hareketler olarak yorumlanmakta, öğrenci hareketlerinin masum talebe istekleri olmadığı minvalindeki görüşler öne sürülmektedir.⁵⁹ Gazetede, genel olarak sol kapsamında değerlendirilen bütün düşünce ve hareketlenmeler “aşırı sol” olarak addedilmektedir. CHP ise aşırı sola ivme kazandıran bir siyasal parti olarak sunulurken, özellikle İsmet Paşa’nın himayesinde oldukları söylemi ön plana çıkarılmaktadır. Gazetenin bu yaklaşımı kolaylıkla anlaşılabilir. Zira *Devlet*’in misyonu milliyetçi siyasi bir gazete olarak karşıt propaganda yürütmek üzerine kuruludur. Murat Bilge mahlasıyla yazdığı bir makalede Galip Erdem’in de belirttiği haliyle;

Aşırı solun İngiltere’deki panzehiri demokrasi, Amerika’daki panzehiri kapitalizm olabilir. Fakat Türkiye’imizdeki panzehiri milliyetçiliktir. Aşırı solun yıkıcılığı önlenecekse, dayanılacak yegâne güç milliyetçiliktir!⁶⁰ anlayışı hâkimdir.

Bu manada dikkat çekici bir örnek Doç. Dr. Kurt Karaca tarafından kalem alınan “Aşırı Sol Milli Devlet Fikrine Aykırıdır” yazısıdır. Kurt Karaca, mezkûr yazısında sol düşüncenin her platformda ön plana çıkardığı demokrasi, bağımsızlık ve ekonomi gibi kavramların milli bir temele oturtulduğunda kabul görmediğinden bahsetmektedir. Aşırı solun, milli bağımsızlık, milli ekonomi, milli demokrasi gibi ilkeleri reddettiğinden hareketle aşırı solun Atatürk ilkeleri ve anayasaya aykırı olduğu görüşünü belirtir. Son paragraf bu doğrultuda olup tam olarak şöyledir:

Aşın sol, milli demokrasiye dayanmadığı için, Atatürk ilkelerine ve Anayasamıza aykırıdır. Atatürkçülük, sınıf egemenliğini değil millet egemenliğini esas alır. Egemenlik, kayıtsız şartsız millettir. Türk milleti imtiyazsız, sınıfsız bir millettir. Egemenliğin kullanılması, hiç bir sınıfa bırakılamaz. Anayasamız, başlangıç kısmında, 2, 3, 4 ve 12. maddelerinde sınıf egemenliği yerine, açıkça millet egemenliğini kabul etmiştir. Gerçekten Anayasa madde 4’e göre egemenlik kayıtsız şartsız Türk milletindedir... Egemenliğin kullanılması, hiçbir suretle belli bir sınıfa

⁵⁹ *Devlet*, “Bir Komandoya Mektuplar,” 25.01.1971, 9.

⁶⁰ *Devlet*, “Milliyetçilik ve Sola Karşı Mücadele,” 26.01.1970, 5.

bırakılamaz. Keza 14/2, hiçbir sınıfa imtiyaz tanınmaz, hükmü koymuştur.⁶¹

Devlet'in bu meyandaki solu eleştiren tarafgir tavrını en sert açıklayan ise, Dünder Taşer'dir. Taşer bu durumun zaruri olduğunu ifade ederken şu cümlelere yer vermektedir:

Bir milletin kaderi, bir devletin varlığı, bir vatanın bütünlüğü tehlikeyken, tarafsız, ilgisiz, bigane, durumlardan da tedbir istenmez, istenmemelidir. İstenirse hata olur. Devlet idaresinde ise hata cinayetten de kötü sonuçlar verir. Tarafsız profesör, tarafsız memur, tarafsız politikacı olamaz. Türkiye'de Türkçü, milliyetçi olmak şarttır, zarurettir. Bitaraf olan bertaraf olmalıdır.⁶²

Devlet gazetesi yukarıda da bahsi geçtiği üzere Türk siyasetinde önemli olayların vuku bulduğu bir zaman aralığında neşredilmiştir. Ancak özellikle 12 Mart 1971 Muhtırası bunlar arasında ayrıcalıklı öneme sahiptir. Muhtıraya giden süreçte ülkenin dört bir yanında cereyan eden anarşi düzeyindeki hadiselerle bakışı, Taşer'in "Türkiye'de Türkçü, milliyetçi olmak şarttır" görüşüyle doğru orantılı olarak bütünüyle aşırı solun sebebiyet verdiği olaylar olarak görülmektedir. Buna karşın hükümetin öne sürdüğü aşırı sol ve aşırı sağın sorumlu olduğu isnadı *Devlet*'te eleştirilmiş, aşırı sağ gibi bir oluşumun varlığı ve olaylardaki sorumluluğu kabul edilmemiştir. 12 Mart öncesi gelişmeler bu düşünceler ışığında *Devlet*'in sütunlarında yer alırken, ordu tarafından hükümete yapılan ilk uyarı olarak addettiğimiz 22 Ocak 1971 Milli Güvenlik Kurulu toplantısı sonrasında, özetle hadiselerin kesinlikle önlenmesinin şart olduğu ve yeni önlemlerin alınması gerekliliği açıklamasına karşı yaklaşımı yine bu ölçüde olmuştur. Bir başka deyişle Güvenlik Kurulu kararlarının *Devlet*'teki karşılığı bütünüyle müspettir. Ancak bunu en iyi yansıtan açıklama, gazetenin haftalık köşesi olan "Ergenekon Mektupları" başlığı altında "Güvenlik Kurulu ve Karşısındakiler" alt başlığı ile Cezmi Bayram tarafından yapılmıştır. Bu açıklama şu şekildedir:

Türk Milleti komünist-kürtçü işbirliği neticesinde meydana getirilen olaylardan tedirgin olmaktaydı. Bu olayların yetkililerce doğru teşhis

⁶¹ *Devlet*, "Aşırı Sol Milli Devlet Fikrine Aykırıdır," 18.01.1971, 6-7.

⁶² *Devlet*, "Tarafsızlık," 02.08.1971, 12.

edilmesini ve gereken tedbirlerin acilen alınmasını istiyordu. İtibarını yitiren Demirel iktidarının gereken tedbirleri alacağından şüphesi vardı. Muhalefetin tutumu ise endişe vericiydi. Demirel'e muhalefetle devlete ihaneti karıştırmışlar, iktidara karşı muhalefet yapıyoruz derken, devlete karşı muhalefet eder hale düşmüşlerdi. O halde Demirel'e yaklaşan tehlikeyi anlatacak ve alınacak tedbirleri gösterecek ve hatta İktidarı zorlayacak yegâne merci olarak Cumhurbaşkanı ve Millî Güvenlik Kurulu kalıyordu. İşte, bu sebeptir ki, milletimiz Cumhurbaşkanı'nun temaslarını ve bu temasların umumi değerlendirilmesinin yapılacağı Millî Güvenlik Kurulu toplantısını ve varılacak neticeleri sabırsızlıkla bekliyordu. Dolayısıyla Millî Güvenlik Kurulu bildiri yayınlamakla sadece Anayasaca kendisine verilen görevi yapmamış, Türk Milletine karşı da vazifesini ifa etmiştir.⁶³

Cezmi Bayram'ın ifadelerinde görülen ve yalnızca sola karşı olmayıp, dönemin iktidarına karşı da sergilenen eleştirel tutum, esasında *Devlet* gazetesinin birçok sayısında görülür. Zira ilerleyen sayılarda dikkat çeken "Bozkurt'a düşmanlık Türk'e düşmanlıktır"⁶⁴ görüşü gazetenin ilk sayısından son sayısına kadar genel muhtevasının tek cümlelik açıklaması mahiyetindedir. Böylelikle dönemin Türkiye'sinde üç cepheli siyasi anlayışın hüküm sürdüğü anlaşılmaktadır. Söz konusu bu durum 12 Mart sonrasında da devam etmiştir. Gazetenin 149. sayısında yer alan;

Türkiye'yi siyasi, iktisadi ve sosyal yönden etkileri altın da tutan iki kalabalık parti bu yanlış ve endişe verici anlayış içinde bulunduğu süreçte sıkıyönetim komutanlıklarını ve iyi niyetli kuruluşların fedakarane çalışmaları, devletimize karşı açılan savaşı uzatmaktan başka bir netice doğurmayacaktır. Çünkü, tedbir olarak ileri sürülenler, oyalayıcı, şekil göstermelik aldatmacalardır. Tehlikeye ortam hazırlayanlar ve destekleyenler 12 Mart öncesinde olduğu gibi bugün de siyasi hayatımızı etkileri altında tutmaktadırlar!⁶⁵

biçiminden ifadeler bu savı destekler mahiyettedir. Bununla birlikte ordunun bu ilk uyarısının *Devlet* gazetesini tarafından gayet hoş karşılanması 12 Mart'a giden süreçte milliyetçi cephenin kendileri açısından bir tehlike görmediğini ortaya koymaktadır. Nitekim 12 Mart sonrası gazetenin baş sayfasında "Komünizm Eziliyor" baş-

⁶³ *Devlet*, "Güvenlik Kurulu ve Karşısındakiler," 01.02.1971, 4.

⁶⁴ *Devlet*, "Bozkurt'a Düşmanlık Türk'e Düşmanlıktır," 04.04.1974, 8.

⁶⁵ *Devlet*, "Ülkücü Gençlik Cumhuriyet'in Hayat Damarıdır," 10.07.1972, 8.

lığının atılarak Türk ordusunun görevini yaptığı açıklamasının detaylarıyla birlikte değerlendirilmesi⁶⁶ 12 Mart'ın ülkücü cenahta sıcağı sıcağıdayken desteklendiğini göstermektedir.

Muhtıra sonrası süreçte vuku bulan önemli olaylardan birinin evrensel boyutta da yankı uyandırması dolayısıyla 20 Temmuz 1974 tarihinde başlayan Kıbrıs Barış Harekâtı olduğu şüphesizdir. Demokrat Parti döneminden bu yana süregelen Kıbrıs sorunu giderek büyüyerek içinden çıkılmaz bir hale gelmiş, 16 Temmuz 1974'te EOKA'cı bir subayın darbesiyle, Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlandığının ilan edilmesi söz konusu harekâtın sebebini teşkil etmiştir. Harekâttan 2 gün sonra 246. sayısı yayınlanan *Devlet* gazetesi de müdahaleye tabii şekilde destek vermiştir. Baş sayfada büyük puntuyla "Zafer Kahraman Türk Ordusunundur!" yazılırken "Müdahaleyi Sevinçle Karşılıyoruz" başlığı altındaki yazının son paragrafında yer alan, "Savaş bir gerçektir. Milleti için ölmeye hazır evlâtları yoksa o milletin yaşamaya da hakkı yoktur. Yaşayamaz da. Bu savaş Türk milletinde bir kan tazelemesi, olacaktır. Yıllardan beri istediğimiz müdahale olmuştur. Allah bizimledir."⁶⁷ ifadeleri dikkat çekicidir.

Devlet' te, Kıbrıs harekâtına olan tavır meşru ve artık Türkiye'nin hakkı olduğu yönündedir. Cezmi Bayram bu meşruluğu,

Bu hareket, beş bin yıllık mazimizin mana ve ruhuna da uygundur. Türk milleti tarihi boyunca hak ve adaletin müdafaasını yapmıştır. Daima zalime karşı mazlumu korumuştur. Tarih, Türk milletinin sadece kendisi için değil, başka milletlerin de kurtuluşu için mücadeleye giriştiğinin sayısız misalleriyle doludur"⁶⁸

şeklinde ifade ederken; Galip Erdem,

Silahlı Kuvvetlerimizin Kıbrıs harekâtı, Aşırı haklılığın benzerine belki de hiç rastlanmayacak bir örneğidir. Hedeflerimiz, yapmak istediklerimiz, niçin savaştığımız, dost ve düşmana karşı açıktı, aydınlıktı. On bir

---

⁶⁶ *Devlet*, "Türk Ordusu Görevini Yaptı," 22.03.1971, 4.

⁶⁷ *Devlet*, "Müdahaleyi Sevinçle Karşılıyoruz," 22.07.1974, 1.

⁶⁸ *Devlet*, "Gazamız Mübarek Olsun," 29.07.1974, 4.

yıl susmuş, haksızlıkların her türlüünü sineye çekmiştik. Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamaktan başka hiçbir gayesi olmayan son darbeden sonra konuşacağımız bilinmeli idi"⁶⁹

sözleriyle açıklamaktadır. MHP lideri Alparslan Türkeş de benzer bir görüşle Kıbrıs'ın tarihi, coğrafi ve askeri bakımlardan Türkiye'nin bir parçası olduğunu⁷⁰ ileri sürerek bu meşruluğu savunmuştur.

Dönemin Türkiye'sinde istikrarsız hükümetlerin varlığı bilinen bir gerçektir. Öyle ki 1973 seçimlerinden sonra Bülent Ecevit tarafından CHP-MSP koalisyonu ile 37. hükümet kurulmuş, ancak Ecevit hükümeti çok uzun ömürlü olmamış ve iki parti arasındaki ihtilaflar neticesinde dağılmıştır. Akabinde Sadi Irmak liderliğinde partiler üstü olarak 38. hükümet kurulmuşsa da, o da güvenoyu alamayarak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. 1975 yılına denk gelen bu bunalımın Süleyman Demirel'in başkanlığında I. Milli Cephe Hükümeti olarak anılan ve AP-MSP-MHP-CGP' den müteşekkil bir yapılanmanın ortaya çıkmasıyla son bulduğu görülmektedir. 1977 seçimlerine kadar bu partilerin koalisyonu ülke idaresini sağlamıştır. *Devlet* gazetesi, bu hükümetlerin söz sahibi olduğu zaman zarfında cereyan eden hadiseleri, örneğin TRT'nin CHP yanlısı tavrını, milli eğitimdeki sorunları ve Türkiye'nin günün koşullarındaki ihtiyaçlarını anlatmaya gayret etmiştir.⁷¹

1977 seçimleri, Türk siyasetinde koalisyon hükümetlerinin devamlılığını koruması bakımın öne çıkmaktadır. Bu seçim sonuçlarına göre en fazla oyu alan parti CHP olmuş, dolayısıyla Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından hükümeti kurma görevi ilk etapta CHP lideri Bülent Ecevit'e tevdi edilmiştir. Ancak bu tevdi, dönemin önde gelen üç sağ partisi AP, MSP ve MHP liderleri tarafından tereddütle karşılanmış ve kabul görmemiştir. Söz konusu bu durum *Devlet*'in sütunlarında "Ecevit'in Kurduğu İktidar İşgalci Mi?" başlığı altında tartışılırken, bu üç parti liderinin cumhurbaşkanına göndermiş oldukları mektupların yayınlanmasıyla karşılık bulmuştur. Öne çıkarılan husus, CHP'nin mevcut vekil sayısı ile tek

⁶⁹ *Devlet*, "Bedelini Almalıyız," 29.07.1974, 5.

⁷⁰ *Devlet*, "Alparslan Türkeş İle Kıbrıs Konusunda Bir Konuşma," 05.08.1974, 6.

⁷¹ Çakır, *Adı Devlet Olsun, Devletli Yıllar*, 177.

başına iktidar olamayacağını ve güvenoyu alamayacağını açık olarak görülmesine rağmen Cumhurbaşkanı'nın böyle bir teşebbüste bulunmasının tarafsızlık ilkesine gölge düşürdüğü ve kurulması düşünülen bu iktidarın anayasaya aykırılık doğurduğudur.⁷² Nihayetinde CHP hükümeti güvenoyu alamamış ve Demirel liderliğinde 2. Milli Cephe Hükümeti; AP, MSP ve MHP tarafından kurulmuştur. *Devlet* gazetesi bu hükümet içerisinde MHP'yi doğal olarak ayrı konuşlandırarak milliyetçiliğin tatbik edilmesinde önemli vazifeler beklenildiğinin altını çizmiş, bu yeni hükümet vasıtasıyla milli meseleler üzerinde durulacağı yönündeki MHP ileri gelenlerinin beyanatlarına sıklıkla yer verilmiştir. MCP hükümeti süresinde muhtelif sayılarda gazetenin üzerinde durduğu meseleler arasında daha ziyade eğitimin millileştirilmesi, TRT uhdesinde sol ideolojinin hâkimiyetinin çözümlenmesinin gerekliliği, emperyalizmin her hâlükârda karşısında olunacağı ve fiyat artışları gibi konular yer almaktadır. Bu doğrultuda özellikle TRT ve Milli Eğitim konusunun birlikte ele alındığı "Koalisyonun çözüm bekleyen meseleleri: TRT ve MİLLÎ EĞİTİM"⁷³ yazısı önemlidir.

Devlet'te, birçok araştırma ve inceleme yazıları kaleme alınmış, yazarların görüşleri mezkûr fikriyat temelinde aktarılmaya çalışılmıştır. Bunlar çoğunlukla dönemde yaşanan hadiseler, hükümet politikaları yahut belirlenen bir konu üzerinde fikir sunma amacıyla yazılan yazılardır. Bu kapsamda, 12 Mart'ın ülkedeki ideolojik çatışmayı önleyememesi neticesinde 1970'ler boyunca devam eden şiddet hallerinin saiklerinin arandığı ve dokuz sayı süren "Niçin Döğüşüyorlar"⁷⁴ serisi ile söz konusu bu şiddet halinin nasıl önleneceğinin açıklanmaya çalışıldığı on altı sayı süren "Kavga Nasıl Önlenir"⁷⁵ isimli yazı dizileri önemlidir. Yine aynı minvalde Nuri

---

⁷² *Devlet*, "Ecevit'in Kurduğu İktidar İşgalci Mi?," 27.06.1977, 5.

⁷³ *Devlet*, "Koalisyonun Çözüm Bekleyen Meseleleri: TRT ve MİLLÎ EĞİTİM," 03.10.1977, 1.

⁷⁴ Galip Erdem tarafından kaleme alınmıştır. Yazının ilk sayısı 01.09.1975'te, 9. sayı ise 17.11.1975 tarihinde *Devlet*'in sütunlarında yer almıştır.

⁷⁵ Galip Erdem'in kaleminden çıkmıştır. İlk sayı 01.12.1975 tarihinde yayınlanırken, 16. sayı 15.03.1976'da neşredilmiştir.

Gürgür'ün "Ortak Pazar Türkiye"⁷⁶ isimli on sayılı yazısı ile beş hafta devam eden "Kaynayan Kazan CHP"⁷⁷ isimli araştırması gazetenin serüveni içerisinde dikkat çeken içeriklerdir. *Devlet*'in uzunca süre yayın hayatına devam etmesi bu tarzdaki yazıların da çeşitliliğine doğal olarak ön ayak olmuştur. Ancak Ayhan Tuğcu-gil'in (İskender Öksüz) "Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi"⁷⁸ başlıklı araştırmasının ayrıcalıklı öneme sahip olduğu söylenebilir. 350-383 sayıları arasında yayınlanan bu seride komünist olanın yanı sıra herhangi bir siyasi ideolojiye tarafsız olan bir aydın portföyünün karşısında sistemin sağlamlık, geçerlik ve dayanakları açıklanmaya çalışılmaktadır.⁷⁹ Tuğcu-gil'in, bu seriyle Türk milliyetçiliği adına bir farkındalık yaratmaya çalıştığı muhakkaktır. Nitekim *Devlet* gazetesinde kaleme alınan makale ya da haberlere baktığımızda varacağımız başlıca sonuç konuların milliyetçi yorum ile kamuoyuna aktarıldığı gerçeğidir.

En nihayetinde *Devlet* gazetesinin misyonunun, dönemde meydana gelen farklı alanlardaki hususlara milli bir bakış açısıyla değerlendirmelerde bulunarak kitleleri etkilemek olduğu anlaşılmaktadır. Siyasi bir yayın organı olan gazetenin bu teşebbüsü tabii olmakla birlikte, bağlı olarak tarafsız yayın yapmadığı da katidir. *Devlet*'in, siyasi parti düzeyinde MHP'yi meşru temele oturtarak yayınlar yapması zamanla daha da keskinleşmiştir. Şüphesiz ki, bu da gazetenin çıkışında ağırlıklı olan fikri söylemin azalarak, siyasal söylemin artmasına sebep olmuştur. Herhangi bir siyasal yayın organına göre oldukça uzun yıllar yayın hayatında yer alması kısmen de olsa gazetenin başarısını yansıtır. Ancak yönetim ve yazar kadrosunun karşılaşılan olumsuzluklara rağmen ısrarlı davranışına da

⁷⁶ Mezkûr konunun ele alındığı ilk yazı 12.04.1976 tarihli 336. sayıda, son yazı ise 14.06.1976 tarihinde 345. sayıda neşredilmiştir.

⁷⁷ "Kaynayan Kazan CHP" araştırması, yazının ilk sayısının yayınlandığı 05.07.1976 tarihli 336. sayıda belirtildiği üzere, CHP içinde cereyan eden hadiselerin incelenmesi amacıyla kaleme alınmıştır. Konuyu irdeleyen son yazı, 02.08.1976 tarihinde gazetenin 345. sayısında neşredilmiştir. Araştırma, 19.07.1976/07.03.1977 tarihleri arasındaki sayılarda neşredilmiştir.

⁷⁸ Araştırma, 19.07.1976/07.03.1977 tarihleri arasındaki sayılarda neşredilmiştir.

⁷⁹ *Devlet*, "Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi 3: Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin Uygulama Planı "Dokuz Işık Doktrindir," 02.08.1976, 7.

ayrı bir parantez açılması gerekliliği unutulmamalıdır. Süreç içerisinde yaşanan tüm olumlu ve olumsuz gelişmelere rağmen 20. yüzyıl Türk siyasi tarihine milliyetçi bakışın tezahürü açısından incelecek en yetkin yayın organlarından biri olarak mezkûr gazete karşımıza çıkmaktadır. Gazetenin bu anlamda özelliği daha önce de ifade edildiği gibi özetle siyasal ikilik karşısında bir tarafın muhtelif konulardaki fikir ve söylemlerinin irdelenmesi ve değerlendirilebilmesine olanak vermesidir.

SONUÇ

Devlet gazetesi, muhtevassından da açıkça anlaşıldığı üzere siyasi olarak devletçi bir bakış açısına sahiptir. Dönemde tartışılan konular milliyetçilik temelinde savunulmuş, *önce devlet* düşüncesiyle karşılık bulmuştur.

Gazetede devletin varlığı, bir milletin organik ifadesi olarak görülürken, bu bağlamda milletin millet olarak karşılığının devletin varlığıyla kabil olacağı vurgulanmaktadır. Öte yandan gazetenin misyonunun, Türkiye'yi milliyetçi bir çizgiye çekmek olduğu görülmür. Bu çizgi mali, idari, siyasi vb. devletin devlet olmasını iktiza eden tüm alanlarda savunulan ideolojik bir anlayışın mahsulüdür. Gazeteye göre ülkenin her alandaki refahı milliyetçiliğin temel kıstas sayılacağı bir irade ile mümkündür. Keza zikredilen yazarlarda bu tutum kolaylıkla anlaşılabilir.

Devlet'in yazarlarının yetkin kimseler olması gazetenin etki alanını doğal olarak genişlemesini sağlamıştır. Nitekim on yıl boyunca kesintisiz olarak çıkarılması bu etkinin sonucunu göstermektedir. Bununla birlikte gazetenin dilinin yalın olması okuyucuya kolaylık sağlamış, daha önemlisi söylenmeye çalışılanın anlaşılabilirliğini arttırmıştır.

Sonuç itibariyle *Devlet* gazetesi, 1969-1979 yılları arasını kapsayan yayın döneminde 12 Mart muhtırası ve öncesi gelişmeleri birlikte 12 Eylül 1980 ihtilaline giden süreçte ülke gündeminde olan konular ve cereyan eden olayları, sebep-sonuç ilişkisi bağlamında milliyetçi cenah nezdinde ne şekilde karşılık bulduğunu görmemizi sağlayan bir dönem gazetesidir. İlk sayıda da belirtildiği gibi adı

Devlet, yolu milliyetçilik, rehberi ilim ve fikir, tarzı siyaset olan haf-talık milliyetçi siyasi bir yayın organıdır.

KAYNAKÇA

Akşin, Sina. *Kısa Türkiye Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013.

Alathı, Ertuğrul. *Belgeleriyle 9 Mart 1971 "Antiparlamentarist-Baasçı" Darbe Girişimi*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2002.

Arcayürek, Cüneyt. *Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi 1965-1971*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1992.

Aydın, Suavi ve Taşkın, Yüksel. *1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi*. Ankara: İletişim Yayınları, 2015.

Çakır, Osman. *Adı Devlet Olsun, Devletli Yıllar "Türk Milliyetçiliği Tarihinde Haftalık Bir Gazetenin On Yıllık Hayat Hikayesi (1969-1979)"*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2022.

Çavdar, Tevfik. *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1950'den Günümüze)*. Ankara: İmge Kitabevi, 2013.

Devlet. "Devlet." 07.04.1969.

Devlet. "Milli Birlik Şartı." 07.04.1969.

Devlet. "Yüz Milyonluk Türkiye." 14.04.1969.

Devlet. "Sanayileşme." 14.04.1969.

Devlet. "Türk Anasının Rahmine Uzanan Eller Yüz Milyonluk Türkiye'yi Sabote etme Gayretleri." 14.04.1969.

Devlet. "Sanayileşme 2." 21.04.1969.

Devlet. "Türkiye'ye Nasıl Bir Felaket Hazırlanıyor." 21.04.1969.

Devlet. "Nazizm, Faşizm ve Türkçülük." 28.04.1969.

Devlet. "Türk Milletine Suikast." 28.04.1969.

Devlet. "Dünya Yeter Derecede Kalabalık Değil." 05.05.1969.

Devlet. "İlmin ve Milli Çıkarlarımız Işığında Milli Devlet Anlayışımız Ne Olmalıdır." 26.05.1969.

Devlet. "Turancılık Nedir." 23.06.1969.

Devlet. "Milliyetçi Hareket'te Eğitim." 14.07.1969.

Devlet. "Türkeş'in Radyo Konuşması." 13.10.1969.

Devlet. "Sonuçların Değerlendirilmesi." 20.10.1969.

Devlet. "AP'yi D. Honte Sistemi Kurtardı." 20.10.1969.

Devlet. "Türkistan Milli Kurtuluş Hareketlerine Kısa Bir Bakış." 05.01.1970.

Devlet. "İran Türkleri." 26.01.1970.

Devlet. "Milliyetçilik ve Sola Karşı Mücadele." 26.01.1970.

Devlet. "Milliyetçi Türkiye'ye Doğru." 05.05.1970.

Devlet. "Ölümü Bile Asıldı." 16.11.1970.

Devlet. "Adamım." 16.11.1970.

Devlet. "Irak Türklüğüne Bir Bakış." 11.01.1971.

Devlet. "Aşırı Sol Milli Devlet Fikrine Aykırıdır." 18.01.1971.

Devlet. "Bir Komandoya Mektuplar." 25.01.1971.

Devlet. "Güvenlik Kurulu ve Karşısındakiler." 01.02.1971.

Devlet. "Türk Ordusu Görevini Yaptı." 22.03.1971.

Devlet. "Tarafsızlık." 02.08.1971.

Devlet. "Ülkücü Gençlik Cumhuriyet'in Hayat Damarıdır." 10.07.1972.

Devlet. "Komünizmi ve Hayat Pahalılığını MHP Yok Edebilir." 15.10.1973.

Devlet. "Aleyhte Şartlara Rağmen MHP Oylarında %32,6 Artış Var." 22.10.1973.

Devlet. "Milliyetçilik Düşmanlığının Kaynakları 3: Meşrutiyet Yıllarının İslamcılığı." 10.12.1973.

Devlet. "Bozkurt'a Düşmanlık Türk'e Düşmanlıktır." 04.04.1974.

Devlet. "Müdahaleyi sevinçle karşılıyoruz." 22.07.1974.

Devlet. "Gazamız Mübarek Olsun." 29.07.1974.

Devlet. "Bedelini Almalıyız." 29.07.1974.

Devlet. "Alparslan Türkeş İle Kıbrıs Konusunda Bir Konuşma." 05.08.1974.

Devlet. "Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi 3: Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin Uygulama Planı "Dokuz Işık Doktriniridir." 02.08.1976.

Devlet. "Zafer Milliyetçi Hareket'in." 06.06.1977.

Devlet. "Ecevit'in Kurduğu İktidar İşgalci Mi?" 27.06.1977.

Devlet. "Koalisyonun Çözüm Bekleyen Meseleleri: TRT ve MİLLÎ EĞİTİM." 03.10.1977.

Devlet. "Milli Eğitim İktidarın Oyuncağı Değildir." 30.01.1978.

Ertan, Temuçin Faik. *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2020.

Kafesoğlu, İbrahim. *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2017.

Karpat, Kemal. *Türk Siyasi Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2015.

Kılıç, Murat. "Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Milliyetçiliğinin Tipolojisi." *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 16 (Aralık 2007): 113-140.

Koloğlu, Orhan. *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınları, 2018.

Ölçekçi, Haluk. "Milliyetçi Fikir Dergiciliği Yayınlar Bibliyografyası." *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 42 (Ağustos 2016): 266-296.

Özalper, Mehmet. "Orkun Dergisi Özelinde Türkçülük (1950-1952)." *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları Sempozyumu* içinde, editör: İrfan Polat vd., 787-798. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları, 2019.

Özdemir, Hikmet. "Siyasal Tarih (1950-1960)." *Türkiye Tarihi 4-Çağdaş Türkiye 1908-1980* içinde, editör: Sina Akşın, 191-261. İstanbul: Cem Yayınevi, 1989.

Özkırmı, Umut. *Milliyetçilik Kuramları*. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2020.

Sanlı, Ferit Salim. *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden Milliyetçi Hareket Partisi'ne Tarihi Süreç, İdeoloji ve Politika (1960-1969)*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2019.

Topuz, Hıfzı. *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2003.

ETİK: Bu makale, yazarın başvuru aşamasındaki beyanına göre; araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.

ETHIC: This article has been prepared in accordance with research and publication ethics, according to the author's statement at the application stage.

ÇIKAR ÇATIŞMASI VE FİNANSAL KATKI BEYANI: Yazarın başvuru aşamasındaki beyanına göre; çalışmanın tarafsızlığı ile ilgili bilinmesi gereken bir mali katkı veya diğer çıkar çatışma ihtimali (potansiyeli) ve ilişki alanı yoktur.

CONFLICT OF INTEREST AND FINANCIAL CONTRIBUTION DECLARATION: According to the author's statement at the application stage; There is no financial contribution or other conflict of interest possibility (potential) and relationship area that should be known about the objectivity of the study.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-commercial 4.0 International License.